

Karta źródłowa

Logika włączenia jako konkretna odpowiedź na deficyty w socjalizacji

Część modułu/ E

1/ Opis:

Aby integracja i włączenie zostały osiągnięte, społeczeństwo musi zapewnić podstawowe prawa do edukacji, szkoleń i pracy, które są realizowane w celu wspierania rodziny, szkół i instytucji pośrednictwa pracy. Promowanie integracji oznacza zatem poprawę jakości życia wszystkich ludzi, ich dobrobytu, stworzenie świata humanistycznego, uznanie niepowtarzalności, wyjątkowości i nienaruszalności każdego człowieka.

2/ Podejście:

Ta karta ma na celu pokazanie, w jaki sposób logika integracyjna wydaje się być w stanie odpowiadać na dzisiejsze potrzeby zmian wynikające z uznania i waloryzacji każdej jednostki i konieczności przekazania wszystkim możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Integracja odchodzi od idei kontrastowania - podziału na lepszych i gorszych, silniejszych i słabszych, bogatych i biednych, odpowiednich i nieodpowiednich, dając wszystkim ludziom jednakową godność i przyczyniając się do stworzenia nowego demokratycznego społeczeństwa opartego na współpracy, tolerancji, akceptacji i równości w różnorodności.

Włączenie to zatem dawanie każdemu człowiekowi możliwości realizacji w swoim własnym otoczeniu, to dawanie prawa do wolności i równości. Oznacza ono zatem podkreślanie różnic i wszelkiej różnorodności, uznawaniu ich za źródło bogactwa i narzędzie budowania modelu życia, który pozwala na "urzeczywistnienie jedności w różnorodności" (1).

Logika inkluzywna ma na celu stworzenie nowej, otwartej i demokratycznej kultury, która podkreśla wręcz różnice i cechy szczególne każdej jednostki, uznając je za bogactwo, którym należy się dzielić. Dzięki takiemu podejściu każdy człowiek znajdzie dla siebie przyjazne pole, na którym będzie mógł wyrazić swoje szczególne talenty. Włączenie, właśnie dzięki wzmocnieniu różnorodności, wyraźnie sprzeciwia się wszelkim formom dyskryminacji.

W ostatnich dziesięcioleciach dokonał się wielki postęp w uznawaniu znaczenia integracji społecznej osób niepełnosprawnych. Został on osiągnięty dzięki ustawom, działaniom ruchów obywatelskich opartych na wolontariacie, stowarzyszeń świeckie i katolickie, a także dzięki aktywności pedagogów i nowej pedagogice (pedagogice specjalnej).

To właśnie od lat 60. i 70. ubiegłego wieku integracja zaczęła być uważana za wartość, którą

należy chronić i promować. Zrozumiano, jak bardzo jest ona przydatna dla poprawy jakości życia ludzkiego we wszystkich kontekstach. Dzięki temu postępowi osoby niepełnosprawne są coraz bardziej obecne w życiu społecznym, w szkole, supermarketach, transporcie publicznym itp. Wszystko to wskazuje na to, że dotychczasowa praca zmierza we właściwym kierunku, aby zapewnić osobom z niepełnosprawnością po prostu dobrą jakość życia.

Pomimo tej zmiany nastawienia istnieje jednak rosnąca potrzeba wyrażana przez te same stowarzyszenia, rodziny, nauczycieli, pedagogów itp. konieczności stworzenia nowego, integracyjnego i demokratycznego społeczeństwa, które poprawi jakość życia wszystkich obywateli świata – a zwłaszcza tych, którzy nie mogą jeszcze cieszyć się pełnią dostępu do swoich praw. Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ mówi, że "pomimo tych różnych narzędzi i zobowiązań, osoby niepełnosprawne nadal napotykały przeszkody w uczestnictwie w życiu społecznym jako równoprawni członkowie społeczeństwa i są narażone na łamanie praw człowieka wszędzie na świecie (2)"

W następstwie konwencji ONZ z 2006 r. integracja stała się imperatywem dla nowego demokratycznego społeczeństwa, a koncepcja integracji to część składowa włoskich i europejskich programów politycznych. Konwencja przyczyniła się do istotnego przejścia od koncepcji integracji do koncepcji włączenia społecznego osób niepełnosprawnych, przy podkreśleniu potrzeby szybkiego podjęcia odpowiednich działań w tym kierunku.

Promowana koncepcja jest rewolucyjna, ponieważ jeśli po raz pierwszy spróbujemy "wprowadzić" osoby niepełnosprawne w rzeczywistość postrzeganą jako "właściwa", to włączenie nabierze charakteru ewolucyjnego. Niegdyś problem z włączeniem społecznym osób niepełnosprawnych był tylko przypisywany zainteresowanej osobie i nie oczekiwano żadnego zaangażowania ze strony jej otoczenia społecznego. Podmiot znajdował się więc w stanie konieczności "dostosowania" i modyfikacji zgodnie z cechami logistycznymi i organizacyjnymi otoczenia, np. firmy: integracja była zatem skierowana tylko do niektórych kategorii osób niepełnosprawnych lub osób z deficytami.

Dziś jednak koncepcja inkluzji staje się dla całego społeczeństwa okazją do przemyślenia i zrewidowania swojej natury w sposób ewolucyjny. Włączenie zwiększa różnorodność i umożliwia wzmocnienie cech każdego podmiotu, przekształcając nasze społeczeństwa w prawdziwie przyjazne społeczności, które zmieniają się zgodnie z potrzebami wszystkich ich członków.

Silvia Tamperi pisze: *"Skala różnorodności i niepełnosprawności jest tak potężna, że przelamuje zwyczaje, prowadzi do zmian i adaptacji osób, struktur i całych środowisk mających styczność z różnorodnością i niepełnosprawnością."* (3)

Włączenie z tego powodu nie jest już problemem jedynie dla osób niepełnosprawnych, ale jest szansą dla wszystkich obywateli na poprawę jakości ich życia. Państwa-Strony Konwencji ONZ, w punkcie "m" preambuły, uznają, że: "cenny potencjalny i poczyniony wkład osób niepełnosprawnych w pomyślność i różnorodność społeczności, w których żyją, i uznają, że promowanie korzystania z pełni praw człowieka i fundamentalnych swobód przez osoby niepełnosprawne wzmocni ich poczucie przynależności i przyczyni się do rozwoju społeczeństwa na szczeblu ogólnoludzkim, społecznym i gospodarczym oraz zlikwidowania problemu ubóstwa".(4)

Można więc powiedzieć, że włączenie dotyczy wszystkich ludzi. Jest to związane z potrzebą uznania niepełnosprawności za możliwość wystąpienia pewnego stanu zdrowia człowieka, a nie za szczególny "status". Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ włączyła prawa osób niepełnosprawnych do katalogu praw człowieka, podkreślając, że: "Zwalczanie niepełnosprawności oznacza nie tylko skupienie się na sytuacji niektórych osób, ale także promowanie świadomości, że każde zobowiązanie wobec osób niepełnosprawnych jest zobowiązaniem wobec wszystkich obywateli, ponieważ niepełnosprawność może wystąpić jako stan zdrowotny u każdego człowieka. (5)

Włączenie oznacza oferowanie każdemu człowiekowi możliwości bycia obywatelem pod każdym względem, życia w godnych warunkach i uczestniczenia w systemie zadowalających relacji społecznych. Włączenie oznacza, że każdy może czuć się częścią wspólnoty i może być

zaangażowany w kontekst relacyjny, w którym może działać, wybierać i doceniać własną rolę i tożsamość. Włączenie nie zaprzecza, że każdy z nas jest inny i nie zaprzecza obecności niepełnosprawności lub deficytu, ale chce przesunąć uwagę z prostej analizy osoby i jej deficytów na analizę kontekstu, w ta osoba którym żyje, próbując zidentyfikować i usunąć przeszkody uniemożliwiające aktywne uczestnictwo (podejście bio-psycho-społeczne ICF 2001, rozdział 2).

Włączenie pozwala walczyć z wykluczeniem, którego osoby niepełnosprawne doświadczały dotychczas w życiu codziennym i w różnych kontekstach, takich jak: szkoła (w której uczniowie z niepełnosprawnością często funkcjonują na marginesie klasy); świat pracy (który dotychczas w przeważającej mierze był niedostępny); czas wolny (a często po prostu samotność w czterech ścianach). Ważne jest zatem, aby zacząć "leczyć" otoczenie poprzez wyjście poza świadczenie usług na rzecz osoby. Należy promować możliwości dialogu i konfrontacji z rzeczywistością społeczną poprzez umożliwienie socjalizacji niepełnosprawności. Dzięki tej zmianie otoczenie staje się odbiorcą bezprecedensowej "edukacyjnej" uwagi i współtwórcą tego procesu.

PRZYPISY

(1) V. Piazza, Trento, (1999) *"Riflessioni sulla complessità dell' integrazione e sui molti vantaggi (per tutti) che porta con sé"*, w: D. Ianes, M. Tortello, *"Handicap e risorse per l'integrazione. Nuovi elementi di qualità per una scuola inclusiva"*, Erickson, str. 43.

(2) G. Borgnolo, R. De Camillis, C. Francescutti, L. Frattura, R. Troiano, G. Bassi, E. Tubaro (a cura di), Gardolo (TN), (2009), *"ICF e Convenzione ONU sui diritti delle persone con disabilità. Nuove prospettive per l'inclusione"*, Edizioni Erickson. (Preambolo) str. 176

(3) www.accaparlante.it (articolo di Silvia Tamberi)

(4) G. Borgnolo, R. De Camillis, C. Francescutti, L. Frattura, R. Troiano, G. Bassi, E. Tubaro (a cura di), Gardolo (TN), (2009), *"ICF e Convenzione ONU sui diritti delle persone con disabilità. Nuove prospettive per l'inclusione"*, Edizioni Erickson. (Preambolo) str. 176

(5) *Ivi* str.178